

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

Mars 2003

Nr. 1/64. årgang

Av innholdet nevner vi:

Allmenn verneplikt, ønsket politikk? Konflikten i Sudan. Kosova kvinne-
nettverk. En annen verden er mulig ! Hva foregår egentlig i indre Troms?
Brev fra Mordechai Vanunu. Fredelig konfliktløsning. Uskikkelige nonner.
New Zealand-rapport. Emily Greene Balch. Innkalling til landsmøte.

fred og frihet

Utgiver: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Norsk seksjon av :

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

Trykkeri og sats: Tøyen trykk A/S, Oslo

Leder

Norske organisasjoner mobiliserer sammen mot krig!

Av Edel Havin Beukes

Når dette nummeret av *fred og frihet* kommer ut vet vi mer både om det ble krig og om hva organisasjonenes engasjement og folkemeningene rundt omkring i verden har betydd. En ting er sikkert, mange mennesker over hele kloden er blitt mer bevisst hva som foregår. Motivene til USAs regjering har blitt klarere for svært mange.

Verdens supermakt baserer seg på olje og oljeprodukter og ønsker å ha kontroll over oljeproduksjonen. Irak har de nest største oljereservene i verden etter Saudi-Arabia og vil bli svært viktig for USA framover. Det foreligger oversikter over regjeringsmedlemmer og maktpersoner i USA og hvilke økonomiske interesser, bl.a. oljeselskaper og forretninger som de har vært involvert i gjennom årene. Det finnes i dag planer i den amerikanske kongressen om å bruke Iraks olje til å finansiere krig og den påfølgende okkupasjonen av landet.

Våpenteknologien blomstrer og produsentene trenger kunder. En krig fungerer som en våpenmesse for dem. Narkotikatrafikk og handel for å skaffe penger til våpenkjøp og krigføring er en viktig del av det hele.

USAs militære har i sine langsiktige planer ikke lagt skjul på at målet er å få militær kontroll i verdensrommet for å skaffe landet kontroll over de ressurser som trengs for dem selv. Star War planene er et ledd i dette opplegget.

Skal norske styresmakter fortsette å være USAs støttespiller uansett hva de finner på? Burde ikke Norge i egen interesse arbeide konsekvent for å løse konflikter f.eks. om ressurser på en rettferdig måte uten bruk av militær makt?

Vi krever at den norske regjering og Stortinget tar kraftig avstand fra og ikke deltar på noen måte i en krig mot Irak og den irakiske befolkning! De dør og lider uten å ha

noen innflytelse på sin egen situasjon. Vi kan ikke lukke øynene for denne katastrofen!!

Høsten 2002 ble Fredsinitiativet Ingen krig mot Irak stiftet i Oslo og består av et bredt spekter av organisasjoner, i skrivende stund 110 organisasjoner. IKFF deltar aktivt i ledelsen av initiativet. Hovedformålet er å arbeide mot krig og organisere en stor demonstrasjon i Oslo den internasjonale aksjonsdagen 15. februar 2003. Plattformen for aksjonen er:

Norge må si nei til USAs planer om krig mot Irak, og ikke delta i en krig som USA og andre måtte sette i gang, heller ikke om USA, i strid med folkeretten, skulle klare å få gjennomslag for en krigsresolusjon i FN. En krig vil forsterke lidelsene til Iraks befolkning og gjøre det vanskeligere å få en demokratisk utvikling i landet. En krig vil kunne sette hele Midtøsten i brann og styrke terror- og krigskreftene også ellers i verden. En krig vil svekke den internasjonale rettsorden og FN som konfliktløser og fredskaper. En krig vil dessuten medføre en massiv sløsing med ressurser i en verden som roper etter tiltak mot fattigdom.

Vinteren har vært preget av større møter og demonstrasjoner. Presse, radio og TV har endelig vist interesse for fredsarbeidet. Ved siden av organisasjonenes engasjement har enkeltpersoner kommet med viktige innspill, mens regjerings- og stortingsmedlemmer stort sett har unnlatt å markere seg mot krig, med noen herderlige unntak.

Det er mulig å skrive seg på underskriftslistene som finnes på hjemmesiden www.ingenkrig.no

Deadline for nr. 2 : 2.5.03

Allmenn verneplikt

ønsket politikk?

Av Ellen Elster

Verneplikt for kvinner er et hett tema når det fra tid til annet tas opp til debatt, men ikke i forsvarspolitiske kretser. Mye tyder på at forsvarspolitiske myndigheter ikke ønsker å diskutere temaet. Det er for problematisk

Likestillingsombud Kristin Mile og likestillingsdirektør Mona Larsen-Asp er av en annen oppfatning. De peker på at det er grovt urettferdig at kvinner ikke har tvungen militær verneplikt. De viser til at likestillingsloven forbyr forskjellsbehandling av menn og kvinner. Loven er dermed i konflikt med vernepliktsloven. Denne ble vurdert da likestillingsloven ble vedtatt for 25 år siden og vedtaket var da at vernepliktsloven ikke skulle endres. Etter 25 år har samfunnet endret seg og det klassiske argumentet om at kvinner føder barn holder ikke lenger, mener Mile og Larsen-Asp.

Patetisk om verneplikt for kvinner

Mile og Larsen-Asp framhever at forsvaret er en stor arbeidsplass. Rekrutteringen skjer i stor grad gjennom verneplikten og gir dermed menn fortrinn framfor kvinner. Kvinner går glipp av de mulighetene til karriereutvikling som finnes i det militære. Likeledes lider menn urettmessig ved at de ikke får nytte godt av permisjonsordningene når det gjelder omsorg for barn så lenge de

utfører verneplikten. Mile og Larsen-Asp mener at forsvaret er en viktig samfunnsinstitusjon som bygger på halvparten av befolkningen. Det strider mot det generelle likestillingsperspektivet i samfunnet at kvinner ikke er en del av denne. Militæret har en viktig symboleffekt som legitimering av makt i samfunnet og som ikke bare kan overlates til menn. Hva får menn ut av å rekrutteres inn i et enkjønnet miljø, et miljø med maskuline verdier og hva det innebærer lurert de på. Så hevder de at det ville være en genistrek om det ble verneplikt for begge. Da vil den manglende rekrutteringen av kvinner kunne løses av seg sjøl.

Dette er synspunkter som kom fram i et debattmøte i Likestillingssenteret høsten 2002 og som fortsatte i media i en tid etterpå. Det forunderlige med dette debattmøtet var at hele panelet besto av mennesker som synes det er greit med kvinners deltakelse i det militære, inklusive representanten fra SV, partisekretær Bård Vegar Solhjell. Hvor Solhjell fikk sitt mandat fra, kan en lure på. Så vidt meg bekjent er det ikke SV-politikk å si ja til

kvinner i det militære, verken som vernepliktig eller frivillig. Uenigheten i panelet gikk på om det skulle være verneplikt for kvinner eller ikke. Representanter fra fredsbevegelsen var ikke invitert til å sitte i panelet, visstnok fordi en ikke ønsket å ha en debatt om forsvarspolitikk, og det i en tid hvor det rustes til krig.

Ingen saklige argumenter mot endring av vernepliktsloven

Mile har etterlyst ved flere anledninger saklige argumenter for hvorfor vernepliktsloven ikke endres. Hun var heller ikke fornøyd etter debattmøtet. Her har de militærpolitiske myndighetene et problem. Både politisk rådgiver i Forsvarsdepartementet Bård Glad Pedersen og leder for forsvarskomiteen i Stortinget Marit Nybakk var til stede på møtet. De var skjønt enige om at det ikke skulle tas noen initiativ til endring av vernepliktsloven. Forsvarens vil ikke endre seg om kvinner skulle ha pliktig verneplikt, mente Pedersen. Nybakk snakket mye om et forsvar som var mer teknologiavhengig og mindre personellavhengig. Utviklingen

går mer i retning av spesialstyrker. Utvelgelsen til verneplikten synes å være nokså tilfeldig og så ikke bort fra at ungdommer sjøl ville protestere.

Det gikk heller ikke mange ukene før en gruppe mannlige vernepliktige anmeldte Regjeringen for diskriminering. Dette ble gjort rett før jul.

Verneplikten utgått på dato

Nybakk er selvsagt inne på noe. Hvorfor sier hun det ikke rett ut - at det ikke er behov for en vernepliktig hær. Svaret er enkelt. Det ville gå imot alle de prinsippene som det norske samfunnet bygger på.

I Norge anses verneplikten som en del av demokratiet, og at alle norske menn stilles likt i forsvaret av fedrelandet. Fjernes verneplikten, brytes noe grunnleggende, noe nærmest hellig. En profesjonell hær vil antakelig bli alternativet og er ansett som noe vederstyggelig. Å tenke i helt andre baner, synes helt utenkelig. For eksempel er ideen om ikkevoldsforsvar blitt fremmet av grupper og enkelte politikere på venstresida i tidligere tider. Dette har blitt avvist som uinteressant. I Sverige og Nederland er det i det minste laget en utredning om ikkevoldsforsvar. Men det er lenge siden.

Problemet er bare at Norge legger om sin strategi for å tilpasse seg NATOs militære strategi. Et sentralt prinsipp er å bygge opp styrker som raskt kan plasseres utenfor medlemslandenes territorier. "Out of area" kalles dette prinsippet. Det innebærer mindre styrker som til enhver tid kan være operative og som kan på kort tid plasseres hvor som helst i verden der hvor Norges eller NATOs interesser trues. Slike styrker er avhengig av moderne

teknologisk utstyr, slik Nybakk ganske riktig påpeker. Da er det ikke behov for en tung og motvillig, vernepliktig styrke. De fleste NATO-landene har nå byttet ut verneplikten med profesjonelle styrker. Dette er da problematisk i Norge. I dag innkalles under halvparten av de mannlige vernepliktige til tjeneste. Hva skal man da med kvinner som vernepliktige?

Sesjonsplikt for alle menn og kvinner

En løsning kan være sesjonsplikt for alle, jenter og gutter, og så velges de mest motiverte gutter for verneplikt. Samtidig kan jenter lettere motiveres for frivillig militær verneplikt. Med en slik løsning regner en med å kunne nå jentene på et tidligere tidspunkt med informasjon.

Det er en arbeidsgruppe som har kommet med dette forslaget. Arbeidsgruppa har sett på ulike tiltak for å heve statusen for den militære verneplikten ut fra en erkjennelse om at dagens verneplikt virker urettferdig. Arbeidsgruppa foreslår å pålegge kvinner sesjonsplikt på lik linje som for menn.

Forsvarsdepartementet er mer forsiktig. I budsjettproposisjonen for 2003 foreslo departementet å vurdere frivillig

sesjon for kvinner og Stortinget ga sin tilslutning til dette. Forsvarssjefen arbeider videre med forslaget for å vurdere konsekvensene. Resultatet vil vi se om et år når forsvarsdepartementet skal legge fram en stortingsmelding om den neste militære langtidsplanen for perioden 2006 til 2009. I mellomtida bør vi i fredsbevegelsen se om dette er noe særlig bedre forslag enn andre kampanjer for å få kvinner inn i det militære.

Forsvarspolitik, likestilling og verneplikt

Det Mile gjør, er å utfordre dagens forsvarpolitiske konsept, ganske sikkert uten å være klar over det. Hun er opptatt av paragrafer. Enten skal det være verneplikt for alle, eller ingen. Enten skal alle ha mulighet for å erklære seg som militærneker, eller ingen. Jeg viser til en sak hvor en kvinne etter noen år som frivillig vernepliktig ønsket å forlate de militære rekkene fordi hun hadde blitt pasifist. Det er ingen lover som regulerer et slikt forhold, og dermed ble det en sak for likestillingsombudet.

Mile berører altså kjernen i den forsvarpolitikken som føres i dag. Men på et debattmøte om verneplikt for kvinner får vi altså ikke lov til å snakke om forsvarpolitikk.

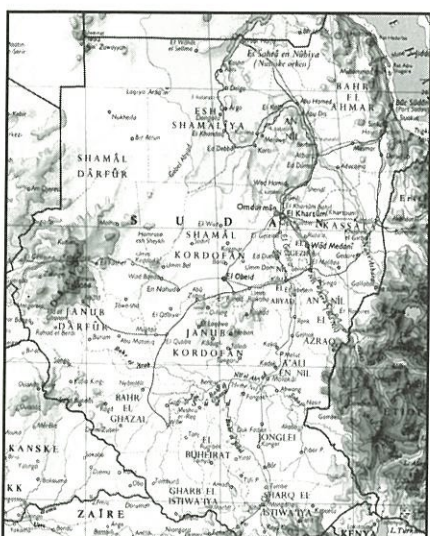

Konflikten i Sudan

Av Guri Tambs-Lyche

Det er to hovedårsaker til konflikten i Sudan, som begge må løses for at det kan bli fred. Det ene er identitet og det andre kampen om ressursene.

Det har foregått en islamisering/arabisering både fra

nord og øst helt siden 1200-tallet, som har medført at disse har kommet til å utgjøre eliten/overklassen i landet. Skulle en ha håp om å komme inn i overklassen måtte en være islamitt. Elite var knyttet til araberne, men det er ellers et konglomerat av småstater og folk med forskjellige språk, derfor blir hovedspråket i hele det nordlige Sudan arabisk.

Krigen har ført til en ny form for slaveri. Militargrupper som kriger for eliten kan røve hva de vil, gods, dyr og også mennesker.

Sudan har en del oljeresurser som ligger i sør. Men de har ikke store reserver. Hvis krigen fortsetter vil oljekildene

fortømmes for å gå til militær opprustning, og vil bare vare 5-10 år. Hvis det blir fred er det en mulighet for å drøye reservene i bortimot 20 år for å kunne bruke inntektene til gjenoppbygging.

Når det gjelder de 2 hovedspørsmålene som ble nevnt i begynnelsen, vil folk i sør helst ha selvstyre og de vil ikke pådyttes islam. Lovverket kan derfor ikke følge religionen. Man er enige om at man kan innføre Charia i de områder der islam er enerådende, men ikke andre steder.

Fredsforhandlingene er nå inne i tredje runde. Første runde var i juni/juli. Da vedtok man den viktige Machakos-protokollen. Et av kjernepunktene i den er at regjeringen i Khartoum gikk med på folkeavstemning om uavhengighet for folket i sør som er afrikanere, etter 6 år. Men spørsmålet om hvem som skal stemme i en slik avstemning er vanskelig.

Annen runde i forhandlingene var i midten av august til 2. september. Da brøt Khartoum. Den angivelige grunnen var den militære aktivitet fra geriljaen, men den virkelige grunnen var at utviklingen av forhandlingene skapte så mye intern uenighet for regjeringen at den trengte et

pusterom. Imidlertid blandet USA seg i forhandlingene ved at 8. oktober, vel en måned etter forhandlingsbruddet, vedtok den amerikanske kongressen med overveldende flertall loven om fred for Sudan. Khartoum ble sterkt kritisert for bruddet. USA vedtok at all kapital som tilhørte Khartoum og ledende regjeringsmedlemmer skulle frysnes, og de ville støtte SPLA og NDA med minst 100 millioner dollar til utviklingshjelp, hvis ikke regjeringen oppfylte kravene i protokollen. Det er mange andre problemer som må løses, bl.a. tilgangen til olje før man kan regne med en fredsavtale. Det er beregnet å bruke 6 1/2 år på det. Kirkens Nødhjelp begynte sitt arbeid i 1973 og har hatt et program for jordbruk, helse, utdanning og infrastruktur. Kirkens nødhjelp prøver å være nøytrale og ikke ta standpunkt i nord/sør-konflikten. På 90-tallet har hovedområdene for hjelp vært hiv/aids, vann, vold og nødhjelp. Det jobbes også bevisst for å forankre fredsavtalen i befolkningen. I sør er

analfabetismen opp til 70 % og i hele Sudan ca. 50 %. Særlig er det viktig når det gjelder kvinnene, de er flest analfabeter, og det har vært vanskelig å få dem med i arbeidet.

Norsk Folkehjelp har tatt standpunkt i konflikten og har hele tiden ment at nord undertrykker sør.

Regjeringen føler etter 11

september i 2001 et veldig press fra USA for å få bilagt konflikten.

Store deler av Nilen går gjennom Sudan og inn i Egypt som er helt avhengig av denne. Derfor ønsker Egypt ikke et ekstremt islamsk styre i Sudan, men et moderat regime, men de har hittil ikke laget problemer for fredsprosessen.

Norge er med for å bringe fred til folkene i et land som er smadret etter 50 års konflikt og krig. De høster ros for sin innsats, og utviklingsminister Hilde Frafjord Johnsen viser et sterkt engasjement og stor dyktighet.

Kilder: Seminar i FN-Sambandet og artikkel i Dagsavisen 10.11.02 av Halle Jørn Hansen.

KOSOVA KVINNETTVERK utestenges fra arbeidet med å gjenetablere freden!

Av Ellen Elster

Representanter fra kvinnegrupper i Kosovo må kjempe for å få en stemme og få lov til å bli involvert i beslutningsprosesser og gjenoppbyggingen av samfunnet etter konflikten i Kosovo. Dette til tross for FNs sikkerhetsresolusjon 1325 om kvinners rolle i fredsbygging og forhandlinger om fred og konfliktløsning.

På denne bakgrunnen overleverte Kosova Kvinnenettverk en uttalelse til en delegasjon fra FNs sikkerhetsråd som besøkte Kosovo tidlig i desember 2002.

- Vi har "slåss" i over tre år for å tydeliggjøre for FN-administrasjonen i Kosova at vi skal bli tatt med i dette arbeidet. Vi har mye erfaring og kunnskap om fredsbygging og med kommunikasjon på tvers av grenser og kryssing av grenser i svært vanskelige og farlige omstendigheter, skriver Kvinnenettverket i sin uttalelse.

Kosova Kvinnenettverk er et nettverk av lokale kvinnegrupper, noen aktive før krigen, andre mer nyetablerte, som bidrar til å bygge opp lokalsamfunnet på forskjellige måter. Det arrangeres kurs og opplæring, gir psykologisk støtte og tar opp temaer som inkluderer vold mot kvinner, prostitusjon og den lave innskrivingen av jenter til skolen. Mange av gruppene har fått internasjonale priser for arbeidet sitt.

Kvinnenettverket opplever å ikke bli anerkjent av UNMIK og OSSE. De opplever at deres arbeid med grupper på tvers av etniske skillelinjer er en utidig innblanding i UNMIKs og OSSEs sitt arbeid og at disse organisasjonene er de eneste med autoritet til å arbeide med dette. Kvinnenettverket får en opplevelse av at det er kun organisasjoner med internasjonale penger som kan bidra til endringer i samfunnet. På den måten blir kvinnes vitale rolle i fredsarbeidet oversett. Samtidig blir gjenetableringen av fred og oppbyggingen av samfunnet mindre effektiv fordi de lokale representantene fra de internasjonale organisasjonene ikke evner å inkludere lokalsamfunnets initiativ til å arbeide på tvers av etniske grupper.

Kvinnenettverket skriver videre at UNMIK og OSSE rapporterer om at de fremmer kvinners deltakelse i beslutningsprosesser. Dette er da

ikke Kvinnenettverkets opplevelse.

- Vi blir ikke invitert og inkludert på avgjørende møter på høyt nivå. Blant annet ble vi ikke invitert med under FNs generalsekretær Kofi Annans første besøk i 1999 til området da han skulle møte lokalsamfunnets grupper. Og da han besøkte Kosova i år (2002) ble vi bare invitert til mottakelsen. Vi fikk ikke anledning til å møte ham ansikt til ansikt.

Mer om Kosova Kvinnenettverk: <http://www.womensnetwork.org/english/index.html>

Informasjonen er hentet fra "1325 PeaceWomen E-News", et nyhetsbrev om FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 produsert av en gruppe fra WILPF og som sendes ut en gang i måneden på e-post.

For abonnement:

1325news@peacewomen.org

En annen verden er mulig

Globaliseringskonferansen 2002

Av Ellen Elster

Norge har fått sitt Sosiale Forum, sitt Porto Allegre. Globaliseringskonferansen ble arrangert for andre gang høsten 2002 i Oslo. Mellom 1000 og 1500 mennesker møtte begge årene. Med en demonstrasjon mot Verdensbanken med oppslutning på omkring 10 000 mennesker i mellomliggende periode, må vi kunne hevde at Norge er en aktiv deltaker i den verdensomspennende demokratiske bevegelsen som ikke vil akseptere at de mektigste statene kan få herse med verden som de vil.

Siste årets globaliseringskonferanse antydnet i mye større grad at en annen verden er mulig enn tidligere konferanser og andre samlinger. Dette kom fram i plenumsforedragene og i de mange verkstedene i løpet av de fire dagene, omkring 75 til sammen. Ikkevoldstrening og utveksling av erfaringer av alternativ organisering ble presentert. De jordløse bøndene i Brasil som tar jorda tilbake og dyrker den, er bare ett lysende eksempel.

Bak konferansene står samarbeidsutvalget: *En annen verden er mulig* som består av ATTAC, FOCUS, For velferdsstaten, ForUM, Forum for systemdebatt, MiRA-senteret, Nettverk mot markedsrett, for demokratisk styring, Solidaritetshuset, ungdomsorganisasjoner representert ved Changemaker, Press og Natur og Ungdom.

Planleggingen av dette årets konferanse er allerede i gang. Tidspunktet er månedsskiftet oktober/november.

Det politiske grunnlaget

En annen verden er mulig er en del av en mangslungen internasjonal bevegelse som arbeider for en rettferdig verden og mot den nyliberale økonomien og politikken som dominerer i verden i dag. *En annen verden er mulig* er en norsk avlegger av den norske komiteen for World Sosial Forum. *En annen verden er mulig* arbeider for å styrke demokratiet på alle nivået i verdenssamfunnet." Slik åpner uttalelsen fra Samarbeidsutvalget og ønsker med dette å gi uttrykk for det felles politiske grunnlaget for konferansen.

... *En annen verden er mulig* retter seg mot markedsliberalismen og den konsentrasjonen av makt og ressurser som i dag dominerer verden. Vi går derfor inn for å redusere makten til stormaktene og de store flernasjonale selskapene. ... *En annen verden er mulig* går imot den omfattende privatiseringen av grunnleggende offentlige tjenester som helse, under-

visning, vann- og energiforsyning, som nå foregår over store deler av verden.

En annen verden er mulig står for internasjonal solidaritet og støtter nasjoner og folk som slåss mot okkupasjon og nasjonal undertrykkelse. Vi arbeider for respekt for menneskerettigheter, praktisering av reelt demokrati, fredsfulle, solidariske og likeverdige forbindelser mellom stater - og mellom alle mennesker uansett kjønn, rase eller religion.

En annen verden er mulig er en del av en internasjonal bevegelse "... Vi ønsker å globalisere velferd, sosiale og menneskelige rettigheter. ..."

Antiglobaliseringsbevegelsen må alliere seg med fredsbevegelsen

- En av utfordringene den globale demokratibevegelsen står overfor er å se sammenhengen mellom globalisering, militarisme og religiøs fundamentalisme, sa Vandana Shiva. Hun avsluttet globaliseringskonferansen

med disse ordene.

Indiske Vandana Shiva har snakket ut om globaliseringskreftene i hvert fall de to siste tiårene. Hun er økofeminist og leder for Research Foundation for Science, Technology and Ecology, India. Hun arbeider med spørsmål knyttet til FN, Verdens Handelsorganisasjon, globalisering og utviklingsland og spesielt med spørsmål knyttet til biologisk mangfold, patentrettigheter osv.

- Etter Seattle har den økonomiske og politiske makten måttet ta hensyn til folkets stemme. De har benyttet enhver anledning til å militarisere samfunnet vårt, begrense friheten vår og sørge for at vi er opptatt av religiøs fundamentalisme og terrorisme og ikke av den økonomiske dagsorden. Ved å snakke om

Vandana Shiva

sivilisasjonskonflikter og hellig krig, tar man oppmerksomheten bort fra det faktum at det er flere som dør av mangel på vann og mat enn av krigen mot terrorismen.

- Antiglobaliseringsbevegelsen må derfor ha tette bånd til fredsbevegelsen. Vi trenger fredsbevegelsen for å stoppe militariseringen av vår

verden. Vi har nå fått en nærmest permanent krig mot en ukjent fiende. Folk blir avledet og kontrollert. Vi som mener at en annen verden er mulig, blir kriminalisert.

- En annen stor utfordring for oss er å knytte det lokale, nasjonale og globale opp mot hverandre. Alt som skjer i Verdens Handelsorganisasjon skjer også i våre land. Det globale og det lokale er intimt sammenvevd. Det finnes ikke noe sted i verden hvor mennesker lokalt ikke protesterer for eksempel hvis sykehus privatiseres. Vi må knytte den lokale og nasjonale debatten opp mot den globale kampen. Noen ganger er det et hav mellom de som kjemper lokalt og de som utfordrer de globale kreftene. Disse to bevegelsene må bli én bevegelse, sa Vandana Shiva.

Sång till friheten

Av Bjørn Afzelius

Du är det finaste jag vet
Du är det dyraste i världen
Du är som stjärnorna,
som vindarna,
som vågorna,
som fåglarna,
som blommorna på marken.

Du är min ledstjärna och vän.
Du är min tro, mitt hopp, min kärlek.
Du är mitt blod

och mina lungor,
mina ögon,
mina skuldror,
mina händer och mitt hjärta.

Friheten är ditt vakra namn.
Vänskapen är din stolta moder,
Rättvisan är din broder.
Freden är din syster.
Kampen är din fader,
Framtiden ditt ansvar

Hva foregår egentlig i Indre Troms?

I forrige nummer av *fred og frihet* skrev vi at vi var sjokkert over militærets fremgangsmåter med skytefeltene i indre Troms. Nå har vi fått en rekke nye opplysninger fra Hermien Prestbakmo, tatt fra aviser i Troms, og det er ikke lystelig lesning!

Hermien Prestbakmo skriver: "Øvingsbildet i dag er minst like stort som under den kalde krigen. IKFF må spørre om den økte militære aktiviteten er en følge av Norges deltakelse i Nye Nato og om Troms er øremerket som et unikt øvingsområde for Nye Natos virksomhet. IKFF ønsker et klart svar på disse spørsmålene."

13. november 2002 skriver Reidun L. Traasdahl Nilsen i avisen *Nordlys* bl. a: "Skytefeltene i Indre Troms frambyr nå som treningspakker til utenlandske styrker. Dette er en hovedsatsing for 6. divisjon framover. I dag besøker den tyske forsvarssjefen attraktive Mauken-Blåtind skytefelt". Hun siterer videre stabssjef i 6. divisjon Ivar Sakserud: "Vi vil tilby og markedsføre pakker til våre allierte i NATO som innebærer trening i skytefeltene våre, bosted, infrastruktur osv. Utenlandske styrker har stor interesse av å trene her – overlever du å slåss i Nordområdene, overlever du alle steder". I samband med et besøk av den tyske forsvarssjefen, Wolfgang Schneiderhan, ga vår forsvarssjef, Sigurd Frisvold, et inngående kjennskap til skytefeltene i området. Sjef for Brigade Nord oberst Steinar Amundsen slo fast at

"Indre Troms har verdens beste øvingsfelt" og at det er viktig for Norge å få vist de unike øvingsmulighetene. Rundreisen i Indre Troms omfattet bl.a. Gumpen i Sørreisa, Øverbygd og skytefeltet Mauken-Blåtind.

I 2001 tilbrakte utlendinger cirka 33 000 persondøgn fordelt på 9 000 personer på norsk jord - de fleste i nord. Tallet vil antakelig øke i årene framover. Disse utenlandske styrkene betaler millionbeløp når de trener i Norge. Forsvarets Overkommando håndterer disse pengetransaksjonene. Det har hendt at betalingen har skjedd gjennom vei- og brobygging i feltene.

Hans Prestbakmo kommenterer 16. november 2002 i avisen *Nye Troms* disse opplysningene: "For forsvaret gjelder det å utnytte overkapasiteten i øvingsfeltene som en har tilegnet seg her. Det investeres så mye i feltene at en for å klare etableringa må ha

utenlandske avdelinger hit for å betale.

En skal drive forretning med øvingsfelt. Norsk natur, reinbeite og friluftsområder raseres og selges på anbud til NATO-land. Det er ingen betingelse at de soldatene som skal øve her skal øremerkes for forsvar av Norge i en eventuell krise. De skal trenes for å kunne settes inn over alt i verden der den vestlige verden trues.

Kongen, Statsministeren og nå også fylkesordføreren i Troms har beklaget og bedt om unnskyldning for den urett som er begått overfor samene av den norske stat." Hans Prestbakmo konkluderer: "Skal norske myndigheters beklagelse overfor samene ha noen verdi og ikke bare være floskler, må det også vises i handlinger. Storting og regjering må for å følge opp dette, stanse arbeidet med utvidelse/sammenbinding av Mauken-Blåtind, og salg av norsk natur og samiske bruksområder til utenlandske militæravdelinger".

IKFF har foreslått for regjeringen å ta inn temaet forsvarets skytefelt på handlingsplanen for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21. Utover våren skal regjeringen utarbeide handlingsplanen og frivillige orga-

nisasjoner er invitert med i en prosess fra å gi innspill på tema til å kommentere arbeidet underveis. IKFF har sendt inn følgende tekst:

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF) ser det som viktig at det rettes et fokus på forsvarrets øvingsfelt og utvidelser av skytefelt i den kommende handlingsplanen.

I invitasjonen til å komme med innspill til handlingsplanen for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21 vises det til at arbeidet med bærekraftig utvikling krever et helhetsperspektiv. Dette er av

avgjørende betydning å se på alle krefter som bidrar til å redusere en bærekraftig utvikling. For eksempel bidrar skytefeltene i nord til store og uerstattelige ødeleggelser av naturen. Like alvorlig er at disse ødeleggelsene bidrar ikke bare til at det ødelegger reinbeitet, men også reduserer omfanget av mulige områder for reinbeite. På den måten reduseres samenes tradisjonelle og aktuelle næringsgrunnlag.

IKFF vil være aktivt deltakende på dette temaet sammen med andre grupper og organisasjoner. Hvordan vi vil

arbeide med dette temaet, vil vi komme tilbake til på et seinere tidspunkt. IKFF har gjennom mange år arbeidet aktivt med bærekraftig utvikling både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Blant annet har organisasjonen bygget opp betydelig kunnskap og kompetanse på området militær produksjon og forbruk og hvordan dette undergraver muligheten for bærekraftig utvikling.

Vi ønsker også å delta aktivt i andre deler av prosessen, som å bli tatt med på høringer, konferanser osv.

Mordechai Vanunu fra fengslet i Israel: Norge må gå foran i nedrustningsarbeidet!

Mordechai Vanunu har sendt brev til IKFF for å takke for vårt aktive arbeid for fred, for all støtte han har fått og at saken hans fortsatt huskes. Hvert år sender IKFF ham en hilsen på den internasjonale "støttedagen" 25. september.

Israeleren Vanunu ble for mange år siden fengslet for å ha røpet for en hel verden at Israel produserte atomvåpen. For dette fikk han 18 år. Det begynner å gå mot slutten av soningstida og de israelske myndighetene er bekymret over hva de skal gjøre med ham. Han har nå fått noe bedre soningsforhold og kan blant annet motta brev fra utenverden.

Vanunu skriver:

"Det er fortsatt lenge før vi får slutt på all krig og at alle atomvåpnene er fjernet. Det er fortsatt langt til målet om en nedrustet verden. USA, Russland og resten av verden

rustet opp. Men for jordas befolkning er det klart at vi ikke trenger våpen, ei heller krig. Verden må forandres og det militære må reduseres. Verden må forby atomvåpen og forsvarsbudsjettene må reduseres. Stater som Norge og andre små stater i Europa bør gå foran i å redusere det militære. Det er ikke mulig å vinne noen krig. Ingen stat ønsker å erobre Norge eller

noen annen stat. Det samme gjelder for i Midt Østen. Men de israelske jødene frykter krig. Ingen vil erobre Israel. Den eneste trusselen er frykten. Og mange stater i verden er redde.

Men verden må fortsette. Krigens århundre er over. Hærens og soldatenes århundre er over. Verden må akseptere nye realiteter, et nytt århundre for fred mellom alle mennesker som ikke ønsker å erobre eller kolonisere andre stater. Bare her i Israel er det fortsatt krigens mentalitet som styrer. Så, kravet vårt er å redusere det militære til ingenting, ingen hær og ingen våpen, ingen penger til forsvarsbudsjett.

Jeg er fortsatt i fengsel og har nettopp startet på det 17. året. Men jeg er fortsatt sterk på min måte. Jeg håper å være fri snart og møte venner for å gjøre mitt for å få slutt på atomvåpnene i verden."

Fredelig konfliktløsning

Nansenskolen demokrati-prosjekt

Av Steinar Bryn og Reidun Sørli Røhr

Nanseskolen startet prosjektet "Demokrati, menneskerettigheter og fredelig konfliktløsning" i 1995, i samarbeid med Norges Røde Kors, Kirkens Nødhjelp og Institutt for fredsforskning (PRIO). Prosjektet startet som et forsøk på å utprøve pedagogikkens muligheter i fredsarbeid. Kan vi endre folks holdninger, og dermed handlinger, i en mer demokratisk retning gjennom kunnskapsformidling og dialogarbeid.? Sju år etter oppstarten har tilsammen 250 deltakere fra tidligere Jugoslavia vært på Lillehammer på dialogseminar. Over 50 av disse er i dag ansatt i Nansen-sentre i Makedonia, Montenegro, Bosnia & Hercegovina, Serbia, Kosovo og Kroatia. Disse sentrene har gjennomført lokale seminarer for tusener av deltagere.

Hva er Nansen-dialog?

Hva er dialog? Nanseskolen bruker en enkel definisjon: åpen, ærlig samtale mellom to eller flere parter, der vekten blir lagt både på å snakke og lytte.

Nansen-dialog kjennetegnes gjennom ønsket om å skape et åpent rom der de forskjellige aktører i en konflikt kan møtes ansikt til ansikt i åpen og ærlig kommunikasjon. Målet er å bryte ned fiendebilder, samt øke forståelsen for hverandres standpunkt, interesser og behov.

Tilretteleggerne prøver å stimulere den kognitive analysen av selve konflikten og evnen til å se den fra "Fiendens" ståsted. Målet er ikke å finne ut hvem som er mest skyldig, men hvordan bygge respekt for demokratiske prinsipper, menneskerettigheter og fredelig konfliktløsning med tanke på fremtidige samfunnsendringer. Disse prinsippene presenteres som alternativ til etnisk lojalitet og nasjonal sjåvinisme som har vært grunnlaget for politisk tenkning og

handling i det tidligere Jugoslavia.

En hyppig feiltolkning av dialog er at den bygger på en harmonimodell, der partene gjennom dialog når fram til enighet. Men det er ingenting i dialogen som med nødvendighet medfører økt enighet. De får derimot forståelse for hverandres ståsted. De innser at respekt for demokratiske prinsipper og menneskerettigheter er nødvendig for å skape levelige vilkår for begge parter. Mange ser også nødvendigheten av et inkluderende språk. Et språk som inkluderer "de andre". Et "vi" som ikke bare omfatter egen etnisk gruppe. Det praktiske arbeidet blir derfor å forstå hvilke betingelser som styrker og svekker dialogens muligheter, og på denne bakgrunn skape de optimale betingelser.

Seminarets form består av fire komponenter. 1) Den faglige 2) Den sosiale (felles måltider, peiskvelder, turer etc) 3 Den fysiske (bruk av terrenget rundt Lillehammer) og 4) Den kulturelle (konserter forestillinger etc) Er det relativt

harmonisk balanse mellom disse fire komponentene, er forholdet lagt til rette for dialog mellom deltakerne. Prosjektleder definerer sin rolle først og fremst som tilrettelegger, men følger enkelte prinsipper.

1. Nøytralitet.

Gjennom å skape rom og mulighet for dialog styrkes forståelsen for de andre aktører i konflikten. Dette utvikler det inkluderende språket som skaper et bedre grunnlag for en fredsprosess. Dialog er således ikke et middel til konfliktløsning, men et redskap, nærmest en forutsetning, for denne fredsprosessen fordi den muliggjør framtidsvisjoner som inkluderer "de andre".

Å vise solidaritet med de undertrykte er en menneskelig handling, men det bidrar ikke nødvendigvis til å løse konflikter. Ensidig solidaritet kan snarere forsterke selve konflikten fordi den legitimerer den ene partens krav. De blir dermed mer standhaftige og kompromissløse i forhandlinger. Konfliktløsning forutsetter derimot evnen til å gå inn

i de forskjellige aktørers hode, for å se hvilke løsninger som både er akseptable og som har muligheten til å vare.

2. Det er ikke nok å ha rett

En debatt om hvem som har rett, leder ofte til at en går i skyttergravsposisjoner. Det er ofte lett å finne både historiske og politiske argumenter for en posisjon. En slik debatt bidrar sjelden til konfliktløsning. Det er en prosess som krever evnen til å tenke framover og stille spørsmål som: Hvordan kan vi finne konstruktive løsninger på den situasjonen vi står oppe i.

3. Fra posisjon til interesse.

Den serbiske posisjon var å løse Kosovo problemet innenfor Serbias egne grenser. Den albanske posisjon var full løsrivelse av Kosovo fra Serbia. Disse to posisjonene er uforenlige, så lenge full kontroll over territoriet blir forstått som grunnleggende forutsetning for å nå ens egne politiske mål. Disse posisjonene er dessuten velegnet til å stoppe alle tilløp til dialog.

En teknikk er her å bevege samtalen over på mer praktiske problemer: Hvordan utvikle en multietnisk politistyrke som både er representativ og ivaretar tryggheten til hele befolkningen? Hvordan utvikle en tospråklig stat? Hvordan stimulere en økonomisk utvikling som skaper flere arbeidsplasser både for serbere og albanere? Dette er ikke enkle problemer, men det finnes en rekke forskjellige løsningsmodeller. På denne bakgrunn kan man så diskutere hvilken samfunnsform og samfunnsorganisasjon som best ivaretar ens interesser.

4. Det er alltid mer enn to sider i en konflikt.

Vårt ønske om å bidra

som en "tredje part" for å løse en konflikt, skaper illusjonen av at det bare er to parter i konflikten. To parter har lett for å fordele skylden nokså ensidig på hverandre. En konfliktanalyse som synliggjør historiske, økonomiske, strukturelle forhold, samt alle aktører som har interesser i en konflikt, kan ofte kanalisere hatet i flere retninger og dermed mildne trykket mellom aktørene.

5. Humor og selvironi.

Det er slående i hvilken grad humor har spilt en viktig rolle under seminarenes første uker. Svart humor om alt fra beleiringen av Sarajevo til etniske forskjeller synes å være en viktig overlevelsesmekanisme. Dialogprosessen der deltakerne deler hverandres historier, begynner ofte med humor og selvironi. Dette smitter over på arbeidet videre. Den italienske filmen "Livet er herlig" av Benigni illustrerer dette poenget.

6. Kreativitet i løsninger.

Folk i konflikt stivner ofte både i analyser og løsningsforslag, slik mediediskusjonen satte bombing eller passivitet opp som nærmeste handlingsalternativer. "Man kan jo ikke

bare sitte og se på!" ble brukt som argument for bombing. Under oppholdet på Lillehammer blir evnen til å se alternative løsninger øvd opp.

Å arbeide med dialog på Nansenskolen er utfordrende, men langt lettere enn i deltakernes egne omgivelser. Det er når deltakerne kommer hjem at de opplever hvor vanskelig det er å bryte gjennom den nasjonale propagandaen, nyansere fiendebildene og spesielt snakke om framtidige løsninger som inkluderer fienden. Reaksjonene hjemme blir da ofte at det er våre deltakere som har blitt utsatt for propaganda og glemt hvem fienden er.

Å forvente at enkeltmennesker skal stå fram med moralsk mot når det medfører foreldrenes vrede, tapte arbeidsmuligheter og politisk død er for lettvent når man selv kan trekke seg tilbake i trygge omgivelser på Nansenskolen. Det ble derfor en veldig konkret utfordring å skape lokale støttemiljøer som kunne gjøre det tryggere og mer inspirerende å arbeide for dialog.

Dette var bakgrunnen for at Nansenskolen og PRIO tok initiativet til ni Dialogue Centres (NDC) (med økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet) der alle arbeider ut ifra en felles visjon, men med aktiviteter tilpasset konfliktene i nærområdet. Det er alles målsetting å være et møtested som er uavhengig av kjønn, nasjonalitet eller bakgrunn. - Et dialogrum der man kan møtes i ærlig samtale om

den politiske situasjonen og forholdet mellom folkegruppene. Det vanskelige i dialog og forsoningsarbeid er ofte å få partene inn i dialogrommet, Når de først er der, opplever de fleste at det er menneskelig frigjørende å bryte ned sine fiendebilder.

Målet for arbeidet er å inspirere til aktiv deltakelse i oppbygging av et sivilisert samfunn bygd på menneske-

rettigheter og demokratiske prinsipper som et edruelig alternativ til etnisk og nasjonal sjåvinisme. Samtidig er demokrati og respekt for menneskeverdet ikke noe som bare kan bli gitt eller garantert av det internasjonale samfunn, det må vokse fram innenfra i det enkelte menneske. En av de viktigste oppgavene for forsoningsarbeid framover er å skape et klima som i større

grad framelsker disse kvalitetene i menneskene. Men arbeidet må de gjøre selv.

Nettverket gjør det mulig for sentrene å stimulere og inspirere hverandre. Og ikke minst, skal de finne varige løsninger, må de heve blikket utover sitt eget ståsted og sin egen konflikt. Både årsakene til problemene og løsningene ligger i samspillet mellom statene på Balkan.

USKIKKELIGE NONNER!

Av Hermien Prestbakmo

For 79. gang har nonner i Colorado, USA, tatt profeten Jesaias ord "dere skal smi om deres sverd til plogjern" på alvor. Ordenen de tilhører kaller seg "Hellig jord- og rom - plogførere". Deres målsetning er å uskadeliggjøre masseødeleggelsesvåpen, og avsløre den falske tryggheten som bygger på disse våpensystemene.

Foranledningen for den 79. aksjon, utført av tre nonner, var ett-årsdagen for USAs bombing av Afghanistan, 6.okt. Her ble det for første gang brukt og utprøvet fly uten bemanning, fjernstyrt med hjelp av satellitter. Presisjonsangrep uten tap av verdifulle amerikanske liv.

De tre nonnene uskadeliggjorde rakettsiloen Minuteman III i Nord-Colorado ved å kutte seg gjennom et gjerde på tre plasser og å utføre store skader på siloen. Nonnene var kledd i beskyttelsesdrakter påskrevet CWIT, Citizen Weapons Inspection Team, Folkets vå-

peninspeksjons team.

Selvfølgelig var drivkrafta langt fra ønsket om å oppføre seg uskikkelig. I et land som USA som styres av mennesker som kun har en tanke i hodet: verdensmakt og råderett over verdens olje ressurser, er nonnens "uskikkelig" som et musepip å regne. Hva var det de ødela? Minuteman III missiler er offensive våpen, konstruert for førsteslag. Raketten når sine mål i løpet av 30 minutter. Et enkelt raketthode raderer ut boligblokker og dreper folk innenfor en omkrets av nesten 4 km og setter i brann et område to ganger så stort.

President Bush sitt nesten 400 milliarder \$ store budsjett seilte gjennom Kongressen uten problemer, eller spørsmål.

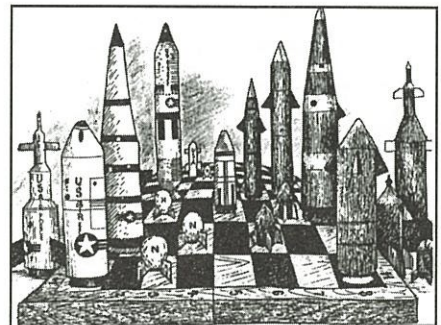
Bush forkastet i rask rekkefølge Kyoto-avtalen, Den Internasjonale krigsforbrytelsesdomstolen, alle avtaler om forbud av testing av biologiske, kjernefysiske og andre masseødeleggelsesvåpen for å nevne

noe, og satte i gang med "robust" forskning og utvikling av programmer for krigføring ute i verdensrommet.

Pentagon tillater USA å utvikle kjernefysisk kriminalitet overfor verden.

Supermakten har forlatt forsvarsdoktrinen og beveger seg fra avskrekkelsesdoktrinen til en doktrine om "påtvungen" slagkraft, overalt i verden hvor USAs interesser er truet.

Nonnene sier "Og hvis vi kjente loven, ville vi vite at alt dette er ulovlig! Hvis vi atomiserer menneskeheten og brenner verden til aske, trasser vi alle lover, inkludert Guds lov om nestekjærlighet: **Du skal ikke drepe.**"

Hilsen fra en New Zealand-farar

En uhøytidelig rapport fra IEC-møtet desember 2002

Av Ellen Sofie Baalsrud

Ellen Sofie Baalsrud

New Zealand var i vårdrakt i november. Varmt i sola, men ellers friskt. Det er rart å reise til et land som er så langt borte som det går an å komme, men som likevel er så likt. Derfor ble jeg ganske forvirret da jeg skjønte at sola gikk fra høyre mot venstre over himmelen og at jeg hadde hengt sokkene mine til tørk på feil side av verandaen!

Politisk sett går vi kanskje i samme retning, men New Zealand ligger litt foran i løypa. De prøver på en politisk snuoperasjon i sosialdemokratisk retning etter å ha vært ute i den liberalistiske kulden som vi i Norge driver i retning av. De prøver – ja, men en slik snuoperasjon er ikke lett.

God stemning

New Zealand-seksjonen gjorde en strålende innsats for å gjennomføre det hele. De var ikke mange og holdt på fra

morgen til kveld. Innlosjeringen var på et studenthotell, men selve møtet ble holdt i en sal ved maoriernes senter på universitetsområdet. Vi ble hilst høytidelig velkommen på maorisk vis. IEC-møtet samlet ca. 80 mennesker. Bare å være til stede i en slik forsamling er en opplevelse. Ray, en dugandes dame fra New Zealand-seksjonen, dukket opp med et gammelt hvitt trekkspill med nydelig tone, så i pausene ble det dans til sanger fra mange land på gressplenen utenfor salen.

Hovedinntrykket jeg gjerne vil formidle, er positivt:

Medlemmer av WILPF fra alle verdenshjørner ser ut til å oppfatte situasjonen i verden forbløffende likt. USAs hege-
moni, den såkalte krigen mot terror, økt markeds-
makt på bekostning av folkestyre ... det var stort sett lett å enes om det som skulle være WILPFs holdning. Dette er viktig å holde fast ved, for når det gjelder diskusjonene rundt utviklingen av WILPF som organisasjon, gikk ikke kommunikasjonen alltid like smurt.

Organisasjonen WILPF

Silvi Sterr fra Genevekontoret la fram et notat om utfordringene WILPF står overfor som organisasjon. Dessverre ble det dårlig med prinsipielle og fremtidsrettede diskusjoner omkring dette notatet. Derimot ble de

foreløpige endringene i selve *kontordriften* som er blitt foretatt i løpet av 2002, stadig tatt opp og problematisert. En komité skal arbeide videre med disse spørsmålene fram mot neste kongress. Det er ikke noen planer om å legge ned kontoret i Geneve.

Samtidig fikk jeg et positivt inntrykk av hvordan de jobber på New York-kontoret. Lederen der, Merav Datan, er dyktig og klar. Hun la vekt på at WILPF er godt synlig og virkelig respektert i FN-miljøet. Hun skrøt også av staben i New York. Dessverre har hun sagt opp. Jeg ble imponert over å høre at Sara som redigerer nyhetsbrevet om 1325, gjør det som frivillig. En svær jobb. Nyhetsbrevet anbefales igjen. (www.peacewomen.org)

At WILPF er i en vanskelig økonomisk situasjon, er ikke nytt for dere. Et problem er at budsjettet ikke har vært basert på penger som faktisk er skaffet. Det er mer å betrakte som en ønskeliste. Jeg skal ikke forsøke å redegjøre nærmere for dette her, men vise til rapport fra Genevekontoret. WILPFs "treasurer" (noe mer enn en kasserer), Coby Meyboom, trer av på grunn av helseproblemer, og det arbeides nå for å finne en erstatning for henne.

Viktige vedtak:

Det vil ikke bli noe formelt IEC-møte i 2003. Det skal være et utvidet "officers meeting" i

*T.v. Dulcy de
Silva fra WILPF
Sri Lanka*

resolusjon 1325. Jeg står i kontakt med Dulcy de Silva fra WILPF i Sri Lanka om dette.

1325 – kvinner, fred og sikkerhet.

Det var spennende å ha ansvar for plenum og workshop om dette emnet. Det ble utarbeidet en resolusjon som vil bli sendt til FNs sikkerhetsråd.

Dette brevet fra Ellen Sofie Baalsrud fører oss direkte over til IKFFs Sri Lanka-brev:

Kvinner inn i fredsforhandlingene i Sri Lanka:

IKFF ber Utenriksdepartementet om at Norge som en tredje part i fredsforhandlingene i Sri Lanka bidrar til en jevnere kjønnsbalanse i forhandlingene. I tillegg ber IKFF om at UD sikrer at norske ressurser til gjenoppbyggingen av landet tilgodeser kvinner like mye som menn. Et prinsipp som kalles "gender budgeting". Vi gjengir her IKFFs brev til UD i sin helhet. Dette er en oppfølging av vedtaket som ble fattet på IEC-møtet i New Zealand.

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) er en internasjonal fredsorganisasjon med seksjoner i 40 land. WILPF var en av de internasjonale NGOene som utgjorde drivkraften bak Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 "Women, Peace and Security".

Norge har ved flere anledninger støttet denne resolusjonen i Sikkerhetsrådet og tatt til orde for at resolusjonen må gjennomføres

Paris på sensommeren. I 2004 skal det holdes kongress i Gøteborg, også denne på sensommeren.

Det parallelle ungdoms-seminaret

Gertrud Baer-seminaret så ut til å fungere alle tiders, og de hadde en veldig vakker og innholdsrik framføring. Synd det ikke var norske jenter der - om halvannet år i Gøteborg må vi stille med ungdommer også fra Norge! Blant forslagene de kom med, vil jeg nevne: Videreutvikle web-siden til WILPF samt opprette nasjonale web-sider. Opprette et system med ungdomskoordinatorer. Forslagene ble overlatt til kommunikasjonskomiteen der blant andre Annelise Ebbe sitter.

Urfolk

Forut for IEC-møtet ble det holdt et seminar om hvilke følger koloniseringen av urfolkens land har hatt for kvinner og for miljøet i New Zealand og andre områder i Pacific. Det deltok representanter for urfolk i de omkringliggende landene, men det var svært få maoriske kvinner fra New Zealand som møtte opp. Dette, og seminaret i seg selv, utløste en diskusjonen om hvordan WILPF

som organisasjon ivaretar urfolkskvinner. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe også om dette som jobber fram mot kongressen i Gøteborg.

Resolusjoner

Det ble lagt fram i alt 21 resolusjonsforslag. Noen ble overlatt til programkomiteen (deriblant resolusjonsforslaget fra Norge/UK om WILPF-delegasjoner til konfliktland), andre kunne formuleres som brev. Workshopen om 1325 produserte et resolusjonsforslag som ble vedtatt.

Land som fikk spesiell oppmerksomhet

Nepal – om behovet for internasjonal hjelp. De ber om støtte. Liss Schanke forteller at den norske ambassaden i Nepal er åpen for at Norge kan ha en rolle som mekler, men det krever at det kommer forespørsler fra begge parter, og det har ikke kommet.

Sri Lanka holder pusten og håper at våpenhvilen vil holde. Behov for kvinneperspektiv på fredsprosessen. Jeg skal på vegne av IKFF formulere et brev til Utenriksdepartementet med påminnelse om å gjøre mer for å inkludere kvinner i fredsprosessen og oppfylle kravene i

og følges opp i praktisk arbeid, noe vi i den norske seksjonen i WILPF er svært tilfreds med.

Da WILPF avholdt sitt årlige internasjonale styremøte i desember 2002, ble vi satt inn i situasjonen i Sri Lanka. Deltakerne fra Sri Lanka var svært positivt innstilt til våpenhvilen og fredsprosessen og til Norges bidrag til dialogen mellom partene.

Men, de pekte på at fredsprosessen har store mangler når det gjelder å implementere resolusjon 1325. Resolusjonen krever at alle parter og aktører som er involvert i fredsprosesser tar et ansvar for å sikre at kvinner og menn deltar i fredsprosessen på alle nivåer. Så langt har kvinner i Sri Lanka ikke fått tilgang til fredsforhandlingene i tilstrekkelig grad.

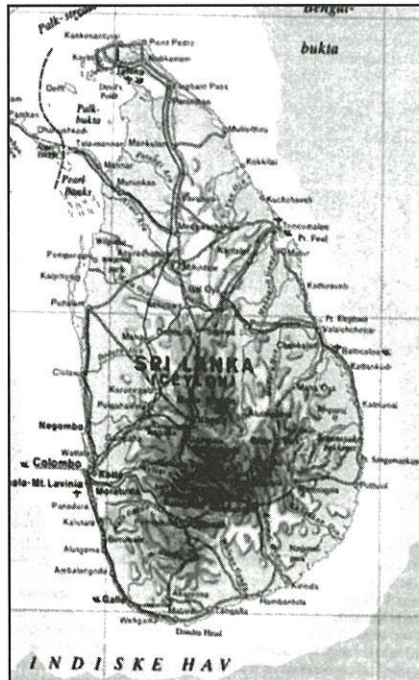
For å komme denne situasjonen i møte gikk flere kvinneorganisasjoner i 2002 sammen om å sende en delegasjon fra det sørlige Sri Lanka til de nordlige og østlige områdene for å diskutere kvinners deltakelse i fredsprosessen og kvinners rettigheter i det framtidige Sri Lanka. Det ble utarbeidet en rapport, "Women's Concerns and the Peace Process. Recommendations."

I denne rapporten vises det til at også FNs CEDAW-komite har anbefalt myndighetene i Sri Lanka å øke kvinners representasjon i fredsprosessen:

"A gendered approach to peace building is also recommended by the CEDAW Committee in its Concluding Comments pursuant to the review of the 3rd and 4th periodic report of the Sri Lankan Government in January 2002. Paragraph 299 of the CEDAW Committee's report (A/57/38

(Part I) reads " The Committee calls on the State party to ensure full and equal participation of women in the process of conflict resolution and peace building."

Kvinneorganisasjonene har gjort framstøt for å få

presentere denne rapporten for regjeringen i Sri Lanka, for LTTE og for representanter for norske myndigheter som bistår fredsprosessen. I begynnelsen av desember 2002 hadde de oppnådd å få et møte med statsministeren, men har ennå ikke fått noen tilbakemelding fra norske representanter.

Vi i den norske seksjonen av WILPF oversender her ved kvinneorganisasjonenes rapport, samt en kopi av resolusjon 1325. Og vi tillater oss å spørre Utenriksdepartementet hvordan Norge vil gå fram for å bidra til at disse dokumentene får gjennomslag i de videre fredsforhandlingene og i gjenoppbyggingsarbeidet.

Vi er klar over at det er partene selv som utnevner sine delegasjoner til fredsforhandlinger og at det er begrenset i hvilken grad tredje

part kan påvirke sammensetningen. Vi ønsker at Norges representanter skal gjøre sitt ytterste for å utnytte det potensialet som ligger i meklerrollen i Sri Lanka til å fremme virkemidler for å få til en jevnere kjønnsbalanse, slik vi har god erfaring med i Norden. Vi ber om at Norge umiddelbart tar opp resolusjon 1325 og rapporten fra kvinneorganisasjonen til drøftelse med partene og at Norge legger fram erfaringer med kvotering og andre tiltak for å inkludere kvinner i posisjoner og representative organer.

I tillegg til representasjon er fordeling av ressurser et viktig tema for gjenoppbyggingsprosesser. Vi ber Utenriksdepartementet om å sikre at norske ressurser til gjenoppbyggingen i Sri Lanka blir gjenstand for en fordelingspraksis som synlig og tydelig tilgodeser kvinner like mye som menn. Dette prinsippet, som gjerne kalles "gender budgeting", er anbefalt av UNIFEM og får stadig større tilslutning internasjonalt. I Sri Lanka mener vi dette prinsippet vil ha særlig stor relevans ettersom det er mange familier og hele landsbyer der kvinner står alene igjen med ansvar for gjenoppbygging og omsorgsoppgaver.

IKFF har fått egen hjemmeside!

Slå opp på www.ikff.no og se på det som allerede er lagt inn. Vi er ikke ferdige, men godt i gang.

Gjør venner også oppmerksom på det.

Emily Greene Balch

I 1946 ble Emily Greene Balch fra USA tildelt Nobels fredspris. I likhet med Jane Addams som fikk den i 1931, måtte hun dele den med en mann. Formannen i Nobelkomiteen, Gunnar Jahn, uttalte imidlertid: "Hun er den eneste som fyller betingelsene i Nobels testamente, ved sitt arbeid i Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet".

Hun var blant de kvinnene som deltok i Kvinneligaens stiftelseskongress i Haag i 1915, og arbeidet i mange år som en høyt kvalifisert generalsekretær for WILPF etter at hun mistet jobben som professor i filosofi pga sitt fredsarbeid. I 1935 ble hun WILPFs internasjonale president. Dessverre var hun syk slik at hun ikke kunne komme til prisutdelingen i Oslo i desember 1946, men sitt Nobelforedrag fremførte hun her den 13. april 1948.

Hun kalte foredraget "For menneskenes samhold eller hinsides nasjonalisme". Det var delt i to avdelinger. Den første fremholdt etterkrigstidens spesielle kjennetegn. I annen avdeling tok hun for seg tanker om hvilke krefter fredsorganisasjonene kunne bruke for å organisere verdenssamfunnet, og fremholdt at fredsarbeid må baseres på opplysning. Det arbeid som er nedlagt for å opplyse og motivere menneskene for fred og mot krig er uvurderlig. Det politiske fredsarbeid vil påvirke

myndighetene i konkrete saker. Et eksempel er fredsorganisasjonenes kritikk av Versailles-traktaten i 1919, og kravet om betingelsesløs kapitulasjon etter den annen verdenskrig. Hun nevnte at Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet hadde arbeidet både internasjonalt og gjennom sine nasjonale seksjoner helt fra 1915, og regnet med at ligaen ville fortsette med politisk arbeid for fred i lang tid framover. Spesielt fremholdt hun at de skandinaviske kvinnene alltid hadde vært blant ligaens sterkeste støttespillere. (La oss legge oss det på hjertet!).

Det fredsarbeid som klarest har skapt historie er innsatsen for en verdensorganisasjon (FN) som kunne hindre krig og fremme internasjonalt samarbeid. Det hadde vært mange forsøk på å etablere en slik samlende organisasjon, men de forsøk som ble gjort førte ikke frem. FN kunne bygge på erfaringer fra Folkeforbundet og den andre verdenskrig, men hun understreket også FNs problemer, bl.a. i Hellas, Palestina, Korea og andre steder. Europa var utsultet, dekket av ruiner og krigskirkegårder. Samtidig var det dannet to blokker som sto mot hverandre i gjensidig mistenksomhet og frykt. Det var livsviktig å få en effektiv kontroll over bruken av atomkraft, men FN var hemmet av krangel om hvordan arbeidet skal bringes videre.

Emily Greene Balch nevnte også farene for bakteriologisk krigføring og annen misbruk av forskningsresultater - hun hadde jo selv universitetsbakgrunn.

Allerede den gangen - i 1947 - advarte hun, spesielt USA mot å bygge freden på frykt. Det en uansett burde frykte, var ikke at noen ville slippe en atombombe på USA, men at USA tillater verdenssituasjonen å utvikle seg slik at politikerne bruker slike våpen på folkets vegne.

Hun avsluttet sitt foredrag med å si at "hvis verdenssamfunnet får utvikle seg i fred, er det uendelige muligheter for menneskene. Unge kvinner og menn som vokser opp i vennskap og trygghet, i en verden som trenger deres innsats og tilbyr dem vennskap, vil gi mangfoldig tilbake som bidrag til fred og fremskritt".

SiA

En rose er vakker i
hvilken hage den enn
blomstrer

'Abdu'l-Baha

Kerstin Grebäck får Sveriges Fredsråds Fredspris

Av Edel Havin Beukes

Kerstin Grebäck

Innledere var Regina Hagen som orienterte om den nye rustningsspiralen på jorda og i rommet, Maj Britt Theorin som snakket om global mobilisering for nedrustning og internasjonal rettsorden, og en representant fra Utenriksdepartementet som redegjorde om hvordan Sverige vil arbeide

i FN på nedrustningsfeltet i høstsesjonen.

Jan Lønn fra Global Solidaritet och Samverkan og Edel Havin Beukes fra norsk IKFF rapporterte fra WSSD, Verdenstoppmøtet om bærekraftig utvikling, i Johannesburg høsten 2002.

Dagens høydepunkt var utdelingen av Sveriges Fredsråds Fredspris. Prisen var på Sv.kr. 25 000 som ble delt mellom to vinnere. Kerstin Grebäck som i mange år har vært en sentral kvinne i svensk IKFF, fikk den ene prisen. Den andre prisen gikk til "Nätverket Ofog - før en kärnvapenfri värld". Begrunnelsen for prisen til Kerstin var "at hun med stort engasjement, selvpoffrelse, idealisme og pågåenhet har vært med på å etablere Kvinna

Sveriges Fredsråd og Stockholmskretsen av IKFF var medarrangører til et dagseminar om "Kärnvapen, folkkräkten och global maktutövning" i Stockholm 5.oktober.

til Kvinna's fredsarbeid i tidligere Jugoslavia tidlig på 1990 årene. Gjennom dette arbeidet har kvinners rolle i freds- og forsoningsarbeidet blitt løftet fram. Ikke minst har arbeidet i tidligere Jugoslavia vist de mulighetene som finnes for å forsones og gå videre".

Organisasjonen "Kvinna til Kvinna" støtter opp om kvinners særskilte behov i krigs- og konfliktområder og samarbeider alltid med lokale kvinneorganisasjoner. I dag er "Kvinna til Kvinna" aktive i Albania, Bosnia Hercegovina, Kosovo, Kroatia, Makedonia, Montenegro og Israel/ Palestina.

Den norske seksjonen av IKFF gratulerer Kerstin med den velfortjente prisen!

Renate Schaeffer – in memoriam

Et svensk IKFF-medlem gjennom mange år og en venn av mange av oss i Norge – Renate Schaeffer - er død. Renate kom med sine foreldre som jødisk flyktning fra Tyskland til Sverige i 30-årene. Med sin bakgrunn engasjerte hun seg selv praktisk i flyktningsspørsmål senere, og hadde mennesker som trengte vern boende i sin egen leilighet i lange perioder.

Renate var 85 år da hun døde. De siste årene i sitt liv var hun fysisk meget svak, men psykisk sterk. Bare en uke før hun døde deltok hun i en demonstrasjon mot krig i Irak.

Hun deltok aktivt på IKFF-møter i Sverige og var som overbevist internasjonalist fast deltaker på WILPFs internasjonale møter. Vi vil huske Renate som en god venn og et engasjert IKFF-medlem.

MHR

Nytt fra Menneskerettetsmarsjen av Karin Aanes

I romjulen reiste 3 av oss i styret på en 14 dagers tur til Israel og Palestina. Vi skulle treffe våre samarbeidspartnere i de tre nasjonale komiteene for å videreføre arbeidet med Marsjen. Første kvelden i Tel Aviv deltok vi på et åpent "fredsmøte", og knyttet viktige kontakter. Dagen etter deltok vi i en demonstrasjon med Women in Black. Første arbeidsmøte ble holdt i Jerusalem, deretter dro vi i skyt-

Sidsels plukk

I nr 11 av bladet vårt i 1947 skriver signaturen G.O. i en lengre artikkel: "Fred og Frihet" er et godt og saklig blad som trekker oss fra "blåøyet fredsidealisme" til nøkternt, våkent fredsarbeid. Det er et blad for bevisste fredsvenner". G.O. nevner også en uttalelse av journalisten Arne Skouen som i sin anmeldelse av Herseys bok "Hiroshima" at folk flest ikke kjøper slike bøker. Hans ide er at et ukeblad får den inn porsjonsvis som fortsettelsesfortelling. G.O. spør: Var det ikke en oppgave for våre fredsorganisasjoner i fellesskap å gi ut et slikt ukeblad? Ideen kom aldri lenger enn til papiret, men det slår meg at vårt blad langt på vei er et slikt blad selv om det ikke akkurat er et ukeblad.

I nr 2-47 av bladet erfarer vi at Emily Greene Balch i et brev av 21. februar 1947 skrev: "Det jeg spesielt vil fortelle Dem i dag er at jeg gir 10 000 dollars av Nobelprisen til IKFFs internasjonale arbeid. Pengene kan brukes som en finner det best. Jeg setter ingen betingelser." Foruten dette forteller hun i brev av 7. mars at hun vil bruke 5000 dollars til eget arbeid for fred på en spesiell måte, uten at hun spesifiserer dette nærmere. I samme brev uttrykker hun sin store glede over å ha fått visitt av den norske stortingsmann Chr. Oftedal, "Han utstråler godhet" skriver hun.

Nr 3-47 har en lengre artikkel av Sigrid Larsen som har bekymringer om atombomben og den videre utvikling av den. Som vi mener i dag tror heller ikke hun at det nytter med lover som forbyr bruken av atombomber. Det er ikke nok at politikerne snakker store ord om fred og sikkerhet. Ansvaret for verdens være eller ikke være må legges på hvert enkelt menneske, det må være enkeltindividene i alle land som skal bestemme kursen. Det er nesten nifst å se hvordan problemene den gangen og i dag er nesten identiske. Det må være lov fremdeles å spørre "Hvi skrider menneskeheten så langsomt frem?"

Foruten å plukke i tidligere års utgaver av *fred og frihet*, har vi som tidligere nevnt fått et annet interessant "medium" å plukke fra – nemlig Trondheimsavdelingens protokoll fra stiftelsen 2. mars 1935 til 26. juli 1940 (Da det av naturlige grunner var på tide å gå i skjul). Klipp fra denne protokollen kommer i neste nummer.

teltrafikk mellom Ramallah på Vestbredden og Jerusalem, før vi dro videre til Gaza. Vår viktigste oppgave var å inspirere og bevisstgjøre, slik at prosjektet blir noe mer enn bare Marsjen. Med så mange deltakere ønsker vi at praktisk arbeid, seminarer, workshops, kultur- og musikkarrangementer osv arrangert sammen med lokale krefter, skal bidra til at kontakter mellom kvinner verden over kan knyttes både faglig, og på hobby- og vennskapsbasis. Det var en utrolig spennende, lærerik og følelsesmessig sterk tur og vi har truffet så uendelig mange vidunderlige mennesker, også flere IKFFere som f.eks Aliyah Strauss og Taghrid Shabita.

Tidspunktet for marsjen er satt til 2.-20. april i år, men en utsettelse til høsten er under vurdering. Følg med på marsjens hjemmeside www.humanrightsmarch.org

Fra en liten gruppe kvekere i Tønsberg har vi mottatt følgende brev:

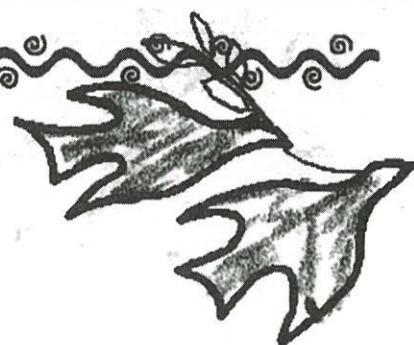
SAMVITTIGHETSFRIHET - FREDSFOND

Kjære fredsvenn,

Det er nå snart 2 år siden fredsfondsaken ble lagt fram i Stortinget som et privat lovforslag (Dok 8-forslag) og nedstemt.

Vi i Kvekernes freds- og menneskerettskomite arbeider videre med å skaffe bredere støtte lokalt og sentralt, slik at saken kan tas opp igjen etter neste stortingsvalg (2005).

Mens vi venter på et fredsfond i offentlig regi, vil vi vurdere å opprette et privat fredsfond som skal administreres av Vennesen Samfunn, Kvekerne.

Vi har utgitt en brosjyre som vi har utarbeidet. Den finnes også på engelsk.

Vi er takknemlig for innspill og kommentarer.

Med vennlig hilsen Bjørg Berg, Elizabeth Chapman, Bernt Skarsholt, Unni Skarsholdt.

Brosjyren inneholder et sammendrag av hvorfor det bør opprettes et fredsfond og er støttet av Norges Fredsråd og andre fredsaktivister. Du får den ved henvendelse til IKFFs kontor, Storgt 11

Nytt fra avdelingene

Fra vårt utrettelige medlem i Hamar og Hedemark, Grethe Nielsen, har vi fått følgende innlegg. Det har stått i Hamar Arbeiderblad. (Noe forkortet):

Veien til fred

Finnes det noe alternativ til fred i Midtøsten?

Som jeg ser det, finnes det ikke. Begge parter må få lov å bo og leve med sine familier ved siden av hverandre, i hvert sitt land.

Det er trist å se hvor steile frontene er, også her i Norge, når det gjelder Midtøsten.

Selv ble jeg filleristet av et intervju "60 Minutes" på TV2 i uke 42 (2002). Jeg tror jeg ubevisst har tenkt at hvis jøder i USA ville la være å sende penger og støtte Israel, ville Israel måtte slutte fred med sine naboer på en eller annen måte.

I programmet fikk vi vite at det er fundamentalistiske kristne i USA (og det finnes 20 til 30 millioner av dem), som sto bak det meste av bidragene til staten Israel.

Gud må ut av Midtøsten, sa en jøde som ble intervjuet, fri oss fra disse menneskene, ba han om. Ariel Sharon tar imidlertid imot dem og lar dem besøke nybyggerne og ser gjennom fingrene med de kristnes klare budskap, som er at palestinerne skal tilintetgjøres, og at mange jøder skal bli drept i disse kampene, Til slutt skal alle omvende seg til kristendommen. Armageddon var navnet, og deretter skulle et frede-

lig tusenårsrike komme, hvor antakelig amerikanske fundamentalister skulle styre. Jeg må innrømme at jeg der og da skammet meg over at jeg også var en kristen.

I avisen *Dagen* fra 2. september 2002 sier Michael Melchior, Israels viseutenriksminister at "de som lukker øynene for moralske dilemmaer, og later som om alt Israel gjør er rett, tjener i mine øyne ikke Israel".

Jeg sørger over at staten Israel har kommet i dette dilemmaet. Jeg har jødiske venner i USA og jeg gremmes over jødernes skjebne i Europa, og jeg ville vært skrekkslagen om jeg, mine barn og barnebarn skulle være nødt til å bo i Israel.

Jeg sørger også over at palestinerne blir utsatt for det de gjør av staten Israel. De bor i et okkupert land med fremmede styrker på sin jord. En formidabel overmakt. De bor i sine hjem som i et fengsel, må søke om tillatelse til å besøke familie og venner og må stå i timevis i solsteken for å slippe gjennom trange sjekkpunkter for å komme på arbeid. Eller enda mer tragisk: forsinket til døden når de trenger hjelp fra sykehus i akutte situasjoner. Den siste uka er tre palestinske barn skutt ned fordi de kastet stein mot store tanks.

I april 2003 planlegges det en fredsmarsj gjennom Israel og Palestina. Det skal være deltagere fra hele verden og fredsorganisasjoner i både Israel og Palestina står bak fredsmarsjen. I Norge står det

mange fredsorganisasjoner bak, og det arbeides nå intenst med å arrangere gjennomføringen.

For husk: **Det finnes ingen andre alternativer enn fred.**

Grethe Nielsen

Nytt fra Grimstad

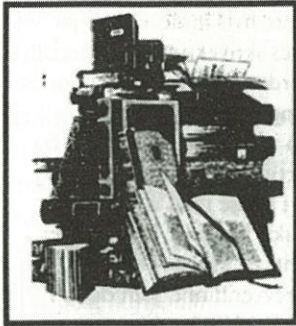
Det er nevnt at avdelingen i Grimstad er i ferd med å etablere seg igjen med ny leder. Vi håper dette medfører riktighet og ønsker avdelingen velkommen tilbake og alt godt for år 2003 og alle år framover. Vi tar vel ikke mye feil om vi antyder at Margot Furholt Eikenes kan ha hjelp og gode råd å gi hvis det er nødvendig.

Brev fra Johanne Skog Gripsrud

Til statsminister Kjell Magne Bondevik.

"Jeg ber om at vår norske statsminister og regjering setter alt inn på å hindre at USA, med eller uten FNs Sikkerhetsråds godkjenning, går til krig mot Irak, og gjør det klart at Norge eventuelt sier NEI TIL KRIG MOT IRAK. Jeg frykter for at en krig vil øke lidelsene dramatisk for Iraks befolkning, og at den vil få dramatiske konsekvenser for hele jordens befolkning - om barbariet slippes løs. Ingen statsminister eller myndigheter kan gjøre regning med at det folket det representerer er villige til å ofres i krig, tror jeg."

Med fredshilsen Johanne Skog Gripsrud, 13. januar 2003

BOK ANMELDELSER

Åsne Seierstad:
Bokhandleren i Kabul
283 s. Cappelen, 2002

Da USAs "krig mot terror" skulle ta til i Afghanistan, gjorde Åsne Seierstad det stikk motsatte av hva noe fornuftig menneske ville gjøre; som eneste skandinaviske journalist reiste hun til fjellandet. For, som hun sier, "erfaringen viser at dersom politikerne får styre hele debatten, ville den blitt preget av forstillelse, og i verste fall løgn. Det ville vært farlig." (Tett på nett, vg.no, 09.09.02).

Etter at Taliban var fratatt makten, flyttet Seierstad inn hos bokhandleren Sultan i Kabul. Hun levde som en av familien og i løpet av månedene hun tilbrakte sammen med dem nøstet hun opp livshistoriene, håpene og drømmene til familiens medlemmer. Det er disse menneskene som får komme til orde i boka "Bokhandleren i Kabul".

Boka er skjønnlitterær i formen. Reporteren er ikke til stede i teksten verken som fortellerstemme eller med egne vurderinger. Dette fungerer godt. For oss med vår vestlige verdibakgrunn er avstanden til den afghanske hverdagen så stor at vi, uansett kunnskaper om landet, har liten eller ingen mulighet til å vurdere afghansk familieliv. Familiemedlemmenes egne vurderinger er i denne sammenhengen langt mer interessante. Personene som skildres er troverdige.

Som vestlig kvinne har

Seierstad hatt en enorm fordel i det sterkt kjønnssegregerte Afghanistan. Hun har fått innpass både i mennenes og kvinnenes verden. Det er derfor et unikt innblikk i en ukjent verden vi får i denne boka.

Da Talibanstyret for alvor ble kjent i Vesten, ble mange, med god grunn, sjokkert over kvinnenes situasjon i Afghanistan. Vi fikk høre om kvinner som ikke kunne gå ut av huset uten følge av mannlige slektninger, stengte jenteskoler og om den umulige helsesituasjonen for kvinner som ikke fikk gå til mannlige leger samtidig som de kvinnelige legene hadde fått yrkesforbud. Bildene av burkakledde kvinner dømt til å se utenverdenen gjennom et trådgitter, gjorde sterkt inntrykk.

Ved Talibans fall var det flere i vestlige medier som pekte på at nå ville kvinnenes situasjon i alle fall bedres. I Åsne Seierstads bok ser vi at dette i beste fall var et naivt synspunkt. Det afghanske samfunnet var og er et samfunn hvor kvinner er lite verdt. Menn er naturlige autoriteter og kan i stor grad skalte og valte med livet til kvinnene de på en eller annen måte er knyttet til. Det hjelper så lite at jenteskolene er gjenåpnet dersom jenta har en bror, far, onkel eller fetter som mener de skal holde seg hjemme.

I bokhandlerens familie er det Sultan, bokhandleren selv, som er sjefen. Han har ansvar for mor, flere søstre, brødre, to koner, sønner og døtre. For alle

disse menneskene er Sultans ord lov. Seierstad skildrer Sultan som en klok, hyggelig og reformvennlig mann. En blir gledelig overrasket over å møte en såpass mektig og velstående mann med en slik forståelse for nødvendigheten av kvinners rettigheter. Men Sultan har problemer med å skille mellom teori og praksis. Det er greit å være for visse rettigheter for kvinner så lenge de har kvinner hjemme som ikke stiller krav. Denne leserens godhet for mannen fikk et skudd for bagen da vi fulgte hans frustrasjon over at modenheten, klokskapen og arbeidsinnsatsen til hans jevngamle kone nummer en ikke kunne smelte sammen med skjønnheten til tenåringsjenta han hadde tatt seg som kone nummer to...

Til tross for at Sultan bor sammen med sine to koner, er det søsteren, 19-åringen Leila som gjør alt arbeidet i husholdet. Hun står opp før alle de andre, og legger seg sist av alle. For dette mottar hun kjeft, slag og hånlige ord fordi hun vet så lite om hva som foregår ute i verden. Som yngste, ugifte jente i familien er hun automatisk nederst i hakkeordenen.

Det er, naturlig nok, kvinnenes fortellinger som gjør sterkest inntrykk på leseren, fullstendig prisgitt andres innfall som de er. Men også mennene er i stor grad ufrie i det afghanske samfunnet. Det er de eldste, mest velstående mennene i enhver storfamilie som har all makt. Også Sultans sønner, brødre og andre mannlige slektninger må tåle mye. Mansur, Sultans eldste sønn, er en opprørsk tenåring. Han vil gå på skole, men faren mener, til tross for sine høye tanker om utdanning, at sønnen gjør mer nytte for seg i en av bokhandlene. Han vil ut og oppleve alt, men blir innestengt i butikken og lei-

ligheten. All sin frustrasjon tar han ut på Leila, den tre år eldre tanten. Når faren ikke er til stede, tar gutten for seg av det han kan få tak i av livets gleder. Det er vanskelig for en vestlig leser å få sympati med Mansur, selv om det er lett å se årsakene til at han er som han er.

Det er lite storpolitikk i denne boka. Det er enkeltpersonenes skjebne som er det sentrale. Likevel lærer vi mye om helheten i det afghanske samfunnet etter Taliban via disse historiene. Mansur opplever Karzai tale ved en tradisjonell nyttårsfeiring. Tajmir reiser som tolk for en amerikansk reporter inn i en stammekonflikt og viser at urolighetene slett ikke er over med Talibans fall. I det hele tatt sitter leseren igjen med en følelse av å forstå noe mer av Afghanistan, både menneskene og samfunnet, etter å ha lest Seierstads bok. Hun makter å være underholdende, lærerik og gripende på samme tid. Boka anbefales på det varmeste!

Mari Nordø Pettersen

KVINNE I KRIGEN

Sigrun Slapgard:

Krigens penn, ein biografi om Lise Lindbæk
Gyldendal 2002

Sigrun Slapgard har skrevet historien om Lise Lindbæk. Hun gir et mangfoldig bilde av et menneske med et mangfoldig liv. Lindbæks liv var mellomkrigstida og etterkrigstida med krig og politiske spenninger på nært hold. Det var i tilknytning til krigen hun handlet, nærmest dem som kjempet og nærmest dem som ble ofrene.

Lindbæk opplevde Italias fascisme på nært hold, hun var i Berlin da riksdagsbygningen brant, og hun sto på barrikaden sammen med kommuniste-

ne mot Francos fascisme. Hun advarte gang på gang mot fascismen og nazismen som vokste fram i Europa og advarte mot en ny krig. Hun besøkte Palestina og advarte mot den gryende konflikten mellom israelere og palestinere. Hun ga en hjelpende hånd når det trengtes, var sjelesørger for sønderskutte soldater under den spanske borgerkrigen, hjalp til med flyktingarbeid, bidro til å gjøre norske krigsseilernes arbeid skår kjent og var en personlig støtte for dem.

Lindbæk var primært journalist, men hadde engasjementet med seg. Hun var en dyktig journalist og fikk historiene sine fram. Fordi hun ikke la noen demper på sannheten, ble hun kontroversiell og opplevde gang på gang å bli vendt ryggen til. Men hun ble også vendt ryggen til fordi hun var kvinne, en kontroversiell kvinne i menneskenes verden i en tid hvor kvinner ikke gjorde seg synlig på denne måten. Hun måtte tåle menneskenes reaksjoner fra Akersgata hvor hun var elsket og hatet.

Men også hennes indre ble berørt. Nærheten til det som skjedde og engasjementet hennes, samtidig den stadige dårlige samvittigheten som enslig mor og nesten aldri rakk bursdager og høytider, fordi det var bare noe som måtte gjøres først ... Det samme dilemmaet kan kvinner oppleve i dag, alltid den nagende følelsen av å aldri få gjort nok, være nok sammen med barna og ikke få gjort nok for saken. I dagens samfunn kan det være vanskelig nok. På Lindbæks tid, skulle en tro det ikke var mulig. Derfor ble hun også enestående, med noen få andre unntak. Så hadde hun også en mor og mormor å slekte på. De opptrådte allikevel stort sett innenfor tidas konvensjoner. Lise Lindbæk kan knapt ha visst hva dette var for noe.

Slapgard gir en grundig og nøktern skildring av Lise Lindbæk, også de mørke sidene og hennes kamp mot alkoholen. Bare et sted stiller hun spørsmål ved Lindbæks rapportering. Her høstet hun storm om ensidig framstilling av kommunistene og krigsforherligelse. Slapgard tillater seg å stille spørsmål om hun ikke levde for tett i krigens hete og dermed ikke klarte å få fram helhetsbildet. Slapgard viser til andre forfattere (Malraux, Orwell, Hemingway) framstilling av borgerkrigen. Dette gir et grunnlag til å spørre om ikke Slapgard burde ha stilt seg mer kritisk til andre områder som Lindbæk rapporterte fra.

Slapgard skildrer Lindbæk med innlevelse og varme. De opplevelsene som Lindbæk etter hvert bar med seg, må ha vært tært. Hun så det som sin plikt å bringe disse skjebnene fram i lyset. Hennes avhengighet av alkohol settes dermed i en sammenheng. Hun var ikke mer enn et menneske.

Boka er spennende som en roman, det vil si Lise Lindbæks liv er spennende som en god roman. Sigrun Slapgard formidler stoffet på en engasjerende måte og som gir rom for refleksjon. Og boka er aktuell i en situasjon hvor krig truer og pågår og hvor våre land, den rike delen av verden er de aggressive. Vi trenger journalister som kan rapportere om de underliggende faktorene til krig. Men vi trenger også journalister som kan rapportere om det fredsskapende arbeidet som skjer blant dem som ikke har en naturlig stemme i offentligheten. Lindbæks største meritt var kanskje at hun ga de tause en stemme.

Ellen Elster

————— IKFF —————
Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet

Grunnlagt i Haag 1915

Postboks 8810 Youngstorget
N-0028 Oslo
Besøksadresse:
Storgaten 11 - 5 etg, 0155 Oslo
Konto nr. 0531.5027057
e-post: ikff@online.no

Tlf. 23 01 03 40/00 fax 23 01 03 01
Telefontid: Mandag, tirsdag, onsdag og
torsdag kl. 10-13.00
Kontoransvarlig: Sidsel Andersen og
Mari Holmboe Ruge

Landsleder: Edel Havin Baukes
Adresse: IKFF-kontoret
Representant i det internasjonale
hovedstyret: Ellen Baalsrud
Adresse IKFF-kontoret

IKFF - avdelinger - grupper - kontakter

Bergen: Zoia Grannes
Kalfarli 4
5018 Bergen
Tlf. 55 31 27 20 (privat)
55 13 40 00 (jobb)

Fredrikstad: Odrun Buer
Ridehusgt. 5 A
1606 Fredrikstad
Tlf. 69 31 17 33

Grimstad: Lise Natland
Bioddgt. 3
4878 Grimstad

Hamar / Hedmark: Grethe Nielsen
2310 Ottestad
Anna Sveberg Eggen
Orion 39
2315 Hamar
Tlf. 62 52 55 77

Nordland: Eva Braseth
Reinslettveien 41
8009 Bodø
Tlf. 75 58 13 19

Oslo og omegn:
Helga Syrrist
Tåsenveien 77
0873 Oslo
Tlf. 22 23 15 22
Turid Steen
Løkkeveien 9
0253 Oslo
Tlf. 22 44 20 34

Romerike:
Gry Havin Kongsrud
Kjærmo gartneri
1929 Auli

Røros: Åse Berg
7372 Glåmos
Tlf. 72 41 46 31

Sandnes: Berit Oldeide
Christiesgt 20
4307 Sandnes
Tlf. 51 66 31 67

Stavanger: Kari Foldøy
Rektor Berntsensgt. 12 B
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83
Hanne Kjersti Knutsen
Blåfjellveien 1
4019 Stavanger
Tlf. 51543202

Troms:
Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 6
9321 Moen
Tlf. 77 83 13 24

Vestfold: Bjørg Berg
Mårveien 7
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35

International Peace Update
adr. WILPF, 1 rue de Varembe
1211 Geneva
Switzerland
pris kr. 130.- per år

- Bestillingskupong -

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)

Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Jeg vil bli medlem Abonnent på *fred og frihet*

Normalkontingent kr. 250.- inkl. bladet

Abonnement på *fred og frihet*: kr. 180.-

Redusert kontingent kr. 175.- inkl. bladet

Konto nr 0531.50.27057

Navn.....

Adresse.....

Postnr./sted.....

Mari Holmboe Ruge
Daas gate 16
0259 Oslo

Returadresse:
IKFF
Postboks 8810 Youngstorget
0028 Oslo

INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET IKFF
Landsmøte 25.-27. april 2003

Foreløpig program:

Fredag 25. april kl. 17-20

1. Åpning av landsleder
2. Hilsen fra inviterte gjester
3. Valg av møtefunksjonærer (dirigenter, redaksjonskomite mv)
4. Årsmelding fra avdelinger og landsstyret
5. Landsstyrets regnskap for 2001, regnskapsoversikt 2002
6. Innledning til debatt om politiske spørsmål
7. Forslag til uttalelser

Om kvelden: Felles program ikke planlagt

Lørdag 26. april Kl. 10-16:

Åpent møte: "Kvinner, krig og fred".

Elisabeth Rehn (ikke bekreftet) innleder om UNIFEM-rapporten som tar opp kvinners situasjon i ulike konfliktområder. Rehn er tidligere forsvarsminister og presidentkandidat i Finland. De siste årene har hun arbeidet for FN.

Representant for Rogaland IKFF: Resultatet av studiering om "Kvinner, likestilling/ likeverd i forhold til det militære."

IKFF setter våren 2003 lys på FN-resolusjon nr 1325 om "Kvinner, fred og sikkerhet". I løpet av mars planlegger landsstyret og Oslo/omland tre møter om ulike sider av resolusjonen. Konklusjoner legges fram på det åpne møtet, i tillegg til hovedinnledningene.

Om kvelden: Felles middag.

Søndag 27. april, 10-15

8. Fred og Frihet og annet informasjonsarbeid fra IKFF
9. Kvinneligaens internasjonale arbeid.
10. Arbeidsprogrammet 2003-04. Diskusjon om hovedsatsinger
11. Uttalelser fra landsmøtet
12. Valg
13. Avslutning

- Lunsjpause lørdag/søndag holdes i møtelokalet.
- Landsmøtet og åpent møte foregår i kontorfellesskapet, Storgt. 11, Oslo.
- Saker og uttalelser til landsmøte: 1. april.
- Eventuelle endringer i programmet sendes avdelinger og kontakter.
- Se også hjemmesiden www.ikff.no.